

Ставлення бібліотечних працівників до інноваційних перетворень у бібліотеці ВНЗ

Підсумки II етапу міжвузівського соціологічного дослідження
"Інноваційна діяльність – ключовий фактор успішного розвитку
бібліотеки вишу"

*Бєлодєд О.В.,
завідуюча відділом бібліотечного маркетингу,
інноваційної та методичної роботи
Наукової бібліотеки НУК*

Враховуючи той факт, що зміни властиві всьому і без них неможливе ні особисте життя кожної людини, ні розвиток будь-якої організації, для нас, працівників відділу бібліотечного маркетингу, інноваційної та методичної роботи Наукової бібліотеки НУК, представилося важливим вивчити як бібліотечні фахівці уявляють собі стан змін, наскільки адекватно оцінюють шляхи розвитку, свою професійну готовність до здійснення змін, які організаційні рішення необхідні для того, щоб зробити процес змін більш продуктивним.

Іншими словами, метою дослідження було – вивчення ставлення бібліотечних працівників до інноваційних перетворень в бібліотеках вишів, їх професійного бачення перспектив подальшої модернізації книгозбірень.

У дослідженні прийняли участь 99 фахівців, що складає 79% від загальної кількості працюючих у провідних книгозбірнях вишів м.Миколаєва. Це дозволило забезпечити об'єктивну репрезентативність отриманих результатів.

Отже, у дослідженні взяли участь працівники:

- Наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (37 респ.);
- Бібліотеки Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського (26 респ.);
- Бібліотеки Чорноморського державного університету ім. П.Могили (15 респ.);
- Бібліотеки Миколаївського національного аграрного університету (14 респ.);
- Бібліотеки Відокремленого підрозділу "Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв" (5 респ.);
- Бібліотеки Миколаївського комплексу Одеської національної юридичної академії (2 респ.).

Вікові параметри учасників дослідження характеризуються таким чином: найбільше число – 36% складають респонденти старше 50 років, 26% становлять учасники опитування старше 40 років, 14% – до 30 років, 10% – до 35 років, 9% – до 40 років і 5% – до 25 років.

За освітнім рівнем – 81% респондентів мають повну вищу освіту, в т.ч. 61% мають вищу бібліотечну освіту, 13% мають базову вищу освіту, 4% мають

початкову вищу освіту і 2% – повну загальну середню освіту, що дозволяє говорити про досить високу професійну та загальноосвітню підготовку персоналу книгозбірень ВНЗ Миколаєва.

Предметом дослідження став також стаж роботи працівників у бібліотеках. Найчисельнішу групу – 25,3% від загальної кількості складають фахівці зі стажем роботи від 3 до 9 років, наступну групу складають працівники зі стажем роботи від 10 до 20 років – 24,3 %, 22,2% – зі стажем роботи понад 20 років, 19,2% – зі стажем роботи понад 30 років, найменш чисельнішу групу (9%) складають респонденти зі стажем роботи до 3 років.

Дослідження проводилось методом анкетування, яке передбачало самостійне заповнення анкет респондентами, і було анонімним. До анкети було включено 8 запитань.

Отже, перш за все, нам цікаво було дізнатись думку бібліотечних фахівців відносно того, які головні особливості повинна мати бібліотечна діяльність, щоб вважатися інноваційною. Учасникам анкетування пропонувалось вибрати лише один варіант із запропонованих, але багато респондентів позначили декілька варіантів відповідей, тому стовідсоткове співвідношення не прослідковується.

Переважна більшість респондентів (61%) серед головних ознак інноваційної діяльності на перше місце поставили організацію зручних для роботи (користувачів, співробітників) приміщень, обладнаних відповідно до сучасних тенденцій організації бібліотечного простору.

На друге місце (56% респондентів) віднесли організацію бібліотечного обслуговування відповідно до попиту користувачів (асортимент послуг/продукції, умови їх надання).

54% респондентів на третє місце поставили максимальну доступність інформації та документів у часі та просторі, кваліфікований персонал бібліотеки, що володіє методами використання новітніх комп'ютерних технологій у бібліотечній практиці.

На четверте місце – автоматизовані робочі місця персоналу бібліотеки, що дозволяють усунути рутинні операції і раціонально витратити робочий час (52% респондентів).

Свій варіант відповіді надала одна співробітниця бібліотеки Миколаївського національного аграрного університету, яка справедливо вважає, що бібліотечна діяльність може вважатися інноваційною тоді, коли одночасно впроваджуються всі вищеперелічені напрямки роботи.

Оцінюючи стан інноваційної діяльності бібліотек, 81% опитаних відзначили інноваційну орієнтованість їх роботи, 15% визнали, що їм важко відповісти на це запитання. Але в той же час, 4% респондентів вважають, що їх бібліотеки не прагнуть до інноваційних перетворень, з них – 2 респонденти вказали причини, що дозволяють їм дотримуватися такої точки зору: “відсутність фінансування” та “відсутність зручного для роботи приміщення, обладнаного відповідно до сучасних тенденцій”.

Далі нам цікаво було дізнатися чи відчувають бібліотечні фахівці необхідність у постійному вдосконаленні своєї ділянки роботи? Ми отримали наступні відповіді:

- “Так” – відповіли 81% респондентів;
- “Важко відповісти” – 10% опитаних;

- “Ні”, тобто не відчують такої потреби, – 9% респондентів, які звикли дотримуватися випробуваної часом технології виконання своїх професійних обов’язків.

У наступному запитанні учасникам дослідження було запропоновано умовно віднести себе до однієї з категорій: “новатори” або “консерватори”. До категорії “новатори” віднесли себе 46% опитаних, “консерваторами” себе вважають 23% респондентів. Досить високий відсоток респондентів (31%) складають ті, яким важко відповісти на поставлене питання. 4 респондента вважають себе і “новаторами”, і “консерваторами”, вони за “розумне поєднання традицій та інновацій”.

Далі учасникам дослідження було запропоновано розмістити за ступенем значущості фактори, які сприяють розвитку інновацій у бібліотеках вишів. Ці фактори розподілилися в наступній послідовності:

Фактори, які сприяють розвитку інновацій у бібліотеках вишів	Місце
Вимога часу	1
Прогресивні погляди керівництва бібліотеки	2
Матеріальне стимулювання інноваційної активності бібліотекарів з боку керівництва бібліотеки	3
Стеження за результатами та досягненнями бібліотечної науки і практики. Організація дослідної діяльності з вивчення інтересів і потреб користувачів	4
Професійна самоосвіта, додаткова підготовка до роботи в умовах змін	5
Психологічна підготовленість бібліотекарів до змін, згуртованість персоналу	6
Ініціатива співробітників бібліотеки	7
Розпорядження і контроль вищих структур	8

Таким чином, виявлено, що визначальним чинником змін є вимога часу, адже швидкий розвиток сучасних інформаційних та освітніх технологій вимагають

відновлення продукції і послуг бібліотек, якості обслуговування користувачів, форм та методів управління, що і сприятиме підтримці сучасного іміджу, конкурентоздатності серед інших бібліотек.

Також, важливими визначальними факторами розвитку інновацій є прогресивні погляди керівництва бібліотеки, підтримка керівництва вишу, матеріальне стимулювання інноваційної активності бібліотекарів з боку керівництва бібліотеки, стеження за результатами та досягненнями бібліотечної науки і практики та організація дослідної діяльності з вивчення інтересів і потреб користувачів.

Однією з важливих передумов результативних змін є професійний розвиток персоналу. Тому, у наступному запитанні нам цікаво було дізнатись, чи проводяться в бібліотеках вишів заняття для персоналу з питань навчання співробітників новим інноваційним методикам, вивчення досвіду інших бібліотек?

“Так” – відповіли 98% відсотків респондентів. Варіант “Ні” – позначили 1% респондентів, і 1(1%) респондент не побажав відповідати на поставлене запитання.

Загальновідомо, що готовність до інновацій виявляється в тому, як особистість реагує на будь-які зміни, наскільки адекватно їх сприймає й оцінює свою роль, своє місце в процесі перетворень, володіє відповідними знаннями та вміннями. Тому, наступні запитання торкалися теми психологічного сприйняття інновацій в бібліотеках.

На запитання : Чи вважаєте Ви, що впровадження нововведень вплинуло на психологічний клімат у колективі?:

“Так” – відповіли 63% респондентів, причому з них:

- 60% вважає, що вплинуло в кращий бік, сприяло згуртуванню бібліотечного персоналу;
- 3% вважає, що вплинуло в гірший бік, сприяло роз'єднанню, виникненню конфліктів.

“Ні” (не вплинуло) – вважає 36% опитаних.

Також, 3 респонденти надали свої варіанти відповіді.

Зокрема, один респондент вважає, що «впровадження нововведень вплинуло на згуртованість бібліотечного персоналу відносно негативних моментів і виникнення конфліктів із “зовнішнім персоналом” (напевно малося на увазі – з іншими структурними підрозділами ВНЗ).

Ще один респондент зауважив, що при впровадженні нововведень мала місце “психологічна невідповідність”. Також, одна учасниця дослідження вважає, що інновації впливають на якість сприйняття своєї роботи: стає “цікавіше працювати”.

Таким чином, в результаті дослідження виявлено, що більшість фахівців бібліотек відчувають потребу і власну готовність до майбутніх змін. Респонденти вважають, що для оновлення та модернізації бібліотечної діяльності вирішальне значення має професійна компетентність бібліотечних працівників та їх здатність працювати в нових умовах. Тому особливе значення надається професійному розвитку. Бібліотечними фахівцями також визнається той факт, що зміни впливають на корпоративні відносини в бібліотечному колективі. Наголошено на необхідності регулювання соціально-психологічного клімату в колективах книгозбірень за рахунок заохочення ініціативних і творчих починань, колегіального рішення внутрішньо- бібліотечних проблем.

Список використаної літератури

1. Давидова, І. О. Сутність та системна організація інноваційної політики бібліотек України [Текст] / І. О. Давидова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2008. – № 3. – С. 6-12.
2. Качанова, Е. Ю. Инновационно-методическая работа библиотек в библиотеках [Текст] / Е. Ю. Качанова; науч. ред. А. Н. Ванеев – СПб.: Профессия, 2007. – 336 с.
3. Качанова, Е. Ю. Инновации в библиотеках [Текст] / Е. Ю. Качанова; науч. ред. В. А. Минкина. – СПб.: Профессия, 2003. – 318 с.
4. Макеєва, І. Форми і методи професійного навчання співробітників бібліотек вищих навчальних закладів [Текст] / І. Макеєва // Бібліотечний вісник. – 2009. – № 4. – С. 37-43.